

örmény szőnyeggyűjteményét, amelyet édesapjától örökölt, mint ahogy az üzletet is. Elárulta, hogy Kappadókiából származik a családja s örmény gyökerei vannak dédszülői ágon. Csak ekkor mertem bevallani származásomat én is, amelyre boldogan azt felelte, hogy akkor valahol mi is rokonok vagyunk. Átadta névjegykártyáját és azt mondta, hogy ő egy barbár, ugyanis a neve Barbaros. Eltűnődtem, vajon miért nevezik így? Esetleg azért, mert ősei áttértek a muzulmán hitre, hogy túléljék a genocídiumot? S ezért kapták ezt a ragadványnevet? (Tudjuk, hogy a vezetéknéveket csak a XX. században vezették be Törökországban.) Az örmény történetírás többszázezer ilyen túlélőről tud. Kissé fáj a szívem, amikor felfedezve egy díszpárnába foglalt örmény szőnyegdarabot, rajta örmény betűkkel, megkérdeztem, felismeri-e azokat. Nem ismerte fel, régi török írásnak sejtette. Tőlem tudta meg, hogy örmény betűk. Ez lehetett a túlélés ára, a hit felhagyása, a felejtés, a beolvadás. Agyonhallgatott történelem.

Érdekes volt tetten érni a múltat a jelenben.

MS

Szőnyegdarab Törökországból

A szőnyegen található szöveg jellemzése:

A szőnyeg feliratának nyelve: egyházi örmény
írása: majuszkuláris (modern jerkatagir) tartalma:
keresztvetést kísérő liturgikus szöveg

Magyaros átírásban (magyaros normalizált klasszikus örmény kiejtés):

Hanun Hor jev Vortvo jev Hokvujn szörpo. Amen.

Az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevében. Amen.

Zsigmond Benedek armenológus

Kisebbségi nap a XII. kerületben

A XII. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat szeptember 26-án részt vett a Kisebbségek Napja kerületi rendezvényen a XII. kerületi Művelődési Központban. Nagy sikerrel mutatta be az örmény népzeneát *Avedikian Viktória* énekművész, aki gyönyörű hangjával és jól választott népdalaival - *Szuper Géza* kitűnő gitár kíséretével - méltán aratott sok tapsot.

Nagy számban látogatott el magyarörmény közösségünk erre a rendezvényre is, élvezni a sikeres bemutatkozást, találkozni és beszélgetni egymással.

M

*Szereped van, mely csak a tiéd, s ez a szerződésed Istennel.
(Márai Sándor)*

Bálintné Kovács Júlia - Kolozsvár

Erdélyi örmény gyökerű peregrinusok

IV. rész

Az előző két Lukats örménysége még bizonyosításra vár, az viszont kétségtelen, hogy akiről most írni fogok, az erdélyi örménység egyik kimagasló alakja.

Az erdélyi peregrinusokról szóló könyvben ezt írják a szerzők:

Lukatsch, Cristophorus, Szamosújvár Lukácsi Kristóf 1824, Bécs- teol. stud. Szül. Szamosújváron, ahol apja örmény kereskedő volt. Szinnyei szerint Bethlenben született 1804. márc. 30-án. Tan. Szamosújváron, majd Gyulafehérváron. Befejezve tanulmányait 1827-ben rom. kat. pappá szentelték. Szamosújváron dolgozott káplánként, majd természettan- és mennyiségtanárként tanított a gyulafehérvári papneveldeben. Közben számvevő jegyző lett. 1843-tól szentszéki ülnök, 1848-tól könyvtárnok, 1849-től egyháztörténetet és jogot tanított a papneveldeben. 1853-tól gimnáziumi igazgató, 1854-től esperes Szamosújváron. 1876 okt. 24-én halt meg. Fiúárházat alapított Szamosújvárott. Az örmények történelmének kiváló kutatója. (História Armenorum Transilvaniae. Szamosújvár, 1859).

Lukats, Iohann Marosvásárhely Lukáts János: 1828, Bécs med. stud. et. med. cand. Szül. Marosvásárhelyen, ahol apja tanár volt. Tanulmányait befejezve gyakorló orvos lett. 1840-ben Nagyváradon dolgozott.

Markovich, Vincenz, Grosswardein: 1839. szept. 28. Bécs – Laimgrube hadmérnöki. Szül. 1826. aug. 9-én Nagyváradon, ahol apja birtokos és postamester volt. 1843. szept. 5-én befejezve tanulmányait elhagyta az akadémiát.

A fentieket *Gudenus János József: Örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiája* c. munkája nyomán helyesbítem:

Markovich Vince János Dombegyházán született, Csanád vm. Nagyapja Markovits (de Spizza) Adeodat volt. Előbb szamosújvári tanácsos, majd nagyváradai postafőnök... Kilenc gyermeke közül a legnagyobb, Antal még Szamosújváron született. Az ő fia Vincze János már Dombegyházán látta meg a napvilágot, szülei ugyanis akkor már Csanád vm.-ben éltek, noha 1823-ban Szamosújváron esküdtek örök hűséget.

Máli, Michael - Szamosújvár: 1814. nov. 20. Bécs - Laimgrube- hadmérnöki. Szül. 1799. nov. 20-án Szamosújváron, ahol apja városi tanácsos volt. Tanulmányait befejezve 1820. szept. 5-én hadapród lett a hadmérnöki karon. Gyorsan haladt a katonai ranglétrán. Vezérőrnagyként halt meg 1858. aug. 9-én Baden Recoaroban (Tirol).

Mártonfi Antal: 1788, Bécs - theol. stud. Hell Miksánál tanult négy éven át csillagászatot. Előtanulmányait talán Kolozsváron végezte. 1782-ben a gyulafehérvári papnevelde tanára. Bécsből hazatérve a gyulafehérvári csillagvizsgáló igazgatója lett. Meghalt 1799. nov.19-én.

Mártonfi István 1740 előtt Olmütz. Kászonból származott. Hazatérve Csíkszentgyörgyön szolgált plébánosként.

Nuritsan, Martin v. Bihar 1840, Bécs-med. stud. IV évf. Apja örmény kereskedő volt.

Ohánoviwicz, Jacob Sigethinus - Máramarossziget: 1818, Lemberg - philos stud. 21 éves rom. kat. vallású. Apja nemesi eredetű kereskedő volt.

Orgidan, Basil v. Kronstadt 1841, Bécs- műegyetem: kereskedelmi. Apja kereskedő Brassóban.

Orgidan, Nicolaus v. Kronstadt 1842, Bécs- műegyetem: kereskedelmi. Apja kereskedő Brassóban.

Ostrowitzi, Anton v. Torda 1807. szept. 7. Bécs - Laimgrube- hadmérnöki. Szül. 1788. jún. 27. Apja vármegyei sebész volt. 1808. febr. 7-én távozott az akadémiáról.

Ostrowitzi, József Tr. 1788, Bécs orvossá avatják. 1800-ban Torda vm. tisztiorvosként tartják számon.

Ötvös Ágoston /Gyulafehérvár/: 1834, Bécs, med. stud. 1836-ban uo. orvosdoktorrá avatták. Prof. Dr. Seeburg mellett dolgozott közkórházi gyakornokként. Szül. 1811. ápr. 27-én Gyulafehérváron, ahol apja kereskedő volt. Tan. uo. a püspöki liceumban. 1828-tól Pesten orvostanhallgató. Orvosdoktori címet szerezni Bécsbe ment. Hazatérve külföldről gyakorló orvos lett szülővárosában. 1839-ben tiszteletbeli táblabíró; 1849-ben Gyulafehérvár képviselője az utolsó rendi országgyűlésen. Meghalt 1861. okt. 25-én. Történettudományi érdeklődése és tevékenysége elismeréseként a MTA levelező tagjává választotta 1860-ban. Ő szerkesztette a Gyulafehérvári Füzeteket.

(folytatjuk)

Ki is volt az igazi Marcsa néni?

A Pallas-Akadémia Kiadó megjelentette a „*Marcsa néni szakácskönyve*” c. könyvét. Sajnos a könyvre vonatkozó háttér-információkat már tévesen közölték, megtévesztve ezzel az olvasó közönséget és rossz fényt vetve egy a könyv kapcsán még élő személyre. Ezzel kapcsolatban a téves tájékoztatást olvasni is lehet egy interjú kapcsán a Romániai Magyar Szó ez év január 7. számában. Itt ugyanis az jelent meg, hogy a könyv igazi szerzője egy gyergyóalfalusi Ágoston Marcsa nevű fizikatanárnő, aki unokahúgának írta a könyvet „Babi néni szakácskönyve” címen, abból az alkalomból, amikor unokahúga férjhez ment. Hát ez a legenda sajnos nem állja meg a helyét. A tényszerű valóság az így hangzik:

Az eredeti könyv „*Baby szakácskönyve*” címen jelent meg és az írója *Novák Mária* (Tántika, 1881-1975) volt. A könyvet unokahúgának írta, aki nem volt más mint *Balogh Rozália* (szül. 1908) alias „Baby” és aki még most is élő személy Budapesten. Én személyesen is felkerestem és beszéltem vele, tudott a könyv kiadásáról és ha nem is mondta, de talán bántotta a most 96 éves idős asszonyt, hogy a könyv nem eredeti formában jelent meg. Az is elvárható lett volna és nem csorbította volna a Pallas Kiadó hírnevét sem, ha előzőleg felkeresik személyesen is ennek kapcsán. Így talán nagyobb sikerre számíthattak volna a későbbiekben, mert hozzá lehetett volna tenni a még élő főszereplő visszaemlékezéseit is.

Egyébként *Novák Mária* nővére *Novák Teréz* (1876-1938) a kézdívásárhelyi *dr. Balogh Vendel* (1864-1917) ügyvéd neje volt. A szerző *Novák Mária*, más néven „Tántika” később Gyergyószentmiklóson élt és évekig a híres *dr. Fejér Dávid* házvezetőnője volt. Tántika Budapesten halt meg 1976-ban, de a gyergyószentmiklósi örmény temetőben temették el Fejér József és dr. Fejér Mihály sírjába. Ezt a sírt bárki megtekintheti Gyergyószentmiklóson napjainkban is.

Még kiegészítésképpen talán annyit, hogy „Tántika” szülei *Novák Sándor* (1834-1914) kézdívásárhelyi üveggörcekereskedő és a csíkszépvízi származású *Dávid Teréz* (1854-1937) voltak. „Baby” másik lánytestvére *Katalin* (1893-1983) a háromszék megyei Árvaleány-nevelőintézet igazgatónője volt Kézdívásárhelyen, akit itt is temettek el. Az ő családjából került ki még a neves gyergyói *Novák gyógyszerész* dinasztia is.

Az írásomat nem a Pallas Kiadó kioktatására szántam, csupán kortörténeti okokból kifolyólag szerettem volna helyére tenni ezeket a tévedéseket. Erre az is motiválna, hogy